

WERELD OP HOL

27 november 1970

Goeden avond, vrienden,

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Denkt dus zelf na. Dit is de derde vrijdag van de maand en dus gewijd aan een meer actueel onderwerp. Daarvoor koos ik voor heden uit:

WERELD OP HOL

Want de wereld is op het ogenblik werkelijk bezig op hol te slaan. De invloeden, die hiertoe bijdragen, zijn voor het merendeel tendenzen, die wij reeds lang geleden met u hebben besproken, maar er blijven toch verschillende punten, die de moeite waard zijn nader te worden gezien.

In de eerste plaats heeft u op het ogenblik te maken met de grote ramp in Pakistan. Een gebeuren, waar de mensen enorm van ondersteboven zijn. Hierbij worden de overdreven getallen van 1 tot 2.000.000 doden genoemd. Ik zeg overdreven, omdat op het ogenblik de werkelijke getallen rond de 500.000 liggen en het getal slachtoffers van direct deze ramp tussen de 500.000 en 600.000 zal blijven, naar wij aannemen. Dit gebeuren komt eigenlijk voort uit de spanningen, die de overbevolking op de gehele wereld veroorzaakt. Wat dit bijzondere gebied betreft, moeten wij verder opmerken, dat dergelijke rampen van mindere omvang in dit gebied altijd zijn voorgekomen. Toen was echter de bevolking minder talrijk en was ook de belangstelling voor het gebeuren aanmerkelijk minder. Op het ogenblik ziet men overal de mensen op de wereld bijeendrommen op plaatsen, die arbeid beloven of vruchtbaar zijn, ook wanneer die plaatsen gevaarlijker zijn dan andere gebieden. Het gevolg hiervan is, dat mensen in grote aantallen voor rampen kwetsbaar worden. Wij zullen hiervan in de komende 3 à 4 maanden naar ik aanneem, nog enkele voorbeelden zien.

Niet, dat ik het aangenaam vind, dat mensen en masse doodgaan, maar dit is bijna onvermijdelijk geworden. Want, zoals de natuur zichzelf voortdurend in evenwicht tracht te houden, zal ook de mensheid in aantal en groei een zeker evenwicht moeten behouden. De mensheid heeft echter alles gedaan, wat haar mogelijk was, om dit evenwicht naar eigen hand te zetten, zo het natuurlijk evenwicht verstorende, en zo in feite de waarden van het natuurlijke leven vervalsende. Geestelijk, economisch en zelfs wat bevolkingspolitiek betreft, zien wij de werkelijke waarden steeds meer veranderen en vervalsen. De natuur zal hierop reageren. Wij nemen daarom aan dat wij de komende 3 à 4 maanden nog enkele rampen zullen zien, waarvan t.m. één nog vele mensenlevens zal eisen. Wanneer wij spreken over grotere rampen, is het aantal slachtoffers meer dan 1000. Wanneer wij echter spreken over zeer grote of enorme rampen, den ligt het aantal slachtoffers boven de 50.000. Dit is uit de aard der zaak slechts een schatting van mogelijke gevolgen, want het werkelijke verloop van rampen kun je nooit berekenen.

Wat de mogelijke oorzaken en verschijnselen bij deze rampen betreft, moeten wij rekening houden met de in dit jaar sterk optredende zonnevlekken. Tot voor kort was een aantal grote zonnevlekken met meerdere kernen aardactief, binnen twee weken wordt een andere reeks zonnevlekken aardactief. De maximumactiviteit van de zon t.a.v. de aarde kunnen wij waarschijnlijk rond half februari a.s. verwachten. De natuur zelf schijnt dergelijke rampen nog eens bijzonder te stimuleren. De mensheid schijnt door haar als een sterk storende factor ervaren te worden. Onbegrijpelijk is dit niet, want zowel met haar wijze van denken als haar economische exploitatie van bronnen en verder gedrag heeft de mensheid het de natuur toch wel heel erg moeilijk gemaakt om evenwichtig te blijven. Het is m.i. duidelijk, dat zich hierdoor

zowel in als rond de mensheid spanningen opbouwen, die tot ontlading kunnen komen in rampen en dergelijke.

Wat de spanningen in de mensheid betreft: hier zijn m.i. zich ook grote spanningen aan het opbouwen, b.v. in de economie. Neem het volgende: dat de mensen steeds meer wensen te verdienen is zeker begrijpelijk. Maar in feite verdienen zijn steeds minder. Hun loon wordt wel in grotere getallen uitgedrukt, maar hetgeen men daarvoor kan kopen is in kwaliteit en nut minder dan in het verleden, terwijl getalsmatig de prijs veel hoger ligt. De komst van een economische crisis lijkt dan ook vlakbij te liggen. Wij hebben aangenomen, dat in dit jaar een aanmerkelijke toename van de werkeloosheid over de gehele wereld zou voorkomen. Niet zonder enige weemoed moet ik hier constateren, dat wij, wat dit betreft, gelijk schijnen te krijgen. Als u hoort, hoeveel bedrijven overal op de wereld in moeilijkheden komen, hoeveel arbeiders overal ontslagen of niet meer opnieuw te werk worden gesteld, omdat men, gezien de hoge kosten van arbeid, liever zijn bedrijven zoveel mogelijk automatiseert, wordt de ontwikkeling reeds duidelijker.

De grootste strijd op het ogenblik is de strijd van de goedkope producenten tegen gevestigde westelijke economische machten. Dit brengt o.m. mee, dat op het ogenblik de Amerikanen bezig zijn hun eigen belangen te beschermen door isolationistische maatregelen - zie onze prognose aan het begin van dit jaar. Wettelijk is dit alles nog wel niet geheel aanvaard, maar in de praktijk zijn dergelijke maatregelen al enige tijd van kracht. Anderzijds zien wij dat bv. Japan op het ogenblik zeer sterk bezig is zijn invloed over de gehele wereld uit te breiden. Het tracht, zoals u waarschijnlijk reeds bemerkt hebt, overal handelsvestigingen te krijgen. De Japanners vestigen zich in Afrikaanse landen, in Zuid - Amerika, zij willen zich ook in uw eigen land vestigen en overal trachten zij een aandeel in de markt te krijgen. Voor hen is het uiterst belangrijk dat zij, hoe dan ook, een afzetgebied vinden voor hun steeds groeiende productie. Dit is minder aangenaam voor andere landen, die soortgelijke producten produceren met hogere kosten. Zij komen hierdoor in een ongunstige concurrentiepositie over de gehele wereld. Men wil geen rekening houden met het feit, dat de productie van de Japanners in vele gevallen moderner, voordeliger en in de laatste tijd, ook wetenschappelijk, vaak beter gericht plaats vindt, maar wil eigen afzet ten koste van alles behouden, zelfs zonder een wijziging in eigen productiemethoden aan te willen brengen.

In E.E.G. verband zien wij iets dergelijks. Men zou menen, dat in een dergelijke economische bond zou gelden: wie het beste en goedkoopste iets kan produceren, moet dat dan ook maar doen. Dit zou betekenen, dat men algemeen zou stellen: indien Nederland en België op het gebied van landbouw en veeteelt beter en goedkoper kunnen werken dan anderen, laat hen dit dan ook doen. De productie wordt hierdoor voor allen zo goed en goedkoop mogelijk. Maar ook hier zien wij in de laatste tijd aan alle kanten een toenemend protectionisme ontstaan. Ofschoon op minder openlijke wijze voeren ook hier de z.g. bondgenoten een strijd om economische belangen.

Op hol geslagen is, volgens mij, ook het menselijke denken, de menselijke mentaliteit. In de eerste plaats valt in het menselijke denken een steeds sterker optredende overdrijvingsfactor op. Men blijkt in vele opzichten alle redelijkheid en elk gevoel voor verhoudingen uit het oog verloren te hebben. Wanneer u hoort over lucht- en waterverontreiniging, zo is dit natuurlijk een ernstig verschijnsel. Maar ik meen, dat men de zaken toch verkeerd aanpakt, wanneer men eenvoudig hiervoor een zondebok zoekt en op deze zonder meer lostrekt. Dit willekeurig aanvallen van een van de schuldigen als slachtoffer zien wij niet alleen in uw land optreden, maar wel degelijk over de gehele wereld. In Japan heeft men bv. tot voor kort de optredende luchtverontreinigingen eenvoudig genomen. Nu echter heeft men bepaalde bedrijven aangewezen als zijnde de werkelijk schuldigen bij het ontstaan van zwaveloxyden en koolstofproducten in de atmosfeer, waardoor de z.g. paraplu van Tokio tot stand komt.

Deze bedrijven zullen nu inderdaad iets moeten doen aan hun aandeel in de luchtvervuiling. Maar deze bedrijven zijn zeker niet de enigen, die schuldig zijn. Hun bijdrage, die zij leveren in dit vervuilingsproces, bedraagt hoogstens 25%. De rest daarvan stamt uit andere, op het ogenblik kennelijk nog onverdachte, en in werking zelfs vaak nog officieel gesteunde of bevorderde bronnen. Je zou mogen stellen dat het gehele systeem, waaronder de mens op het ogenblik leeft, verkeerd is. De sociaal-maatschappelijke opbouw deugt eenvoudig niet. Je kunt niet aan de ene kant socialistisch voor de mensen zorgen en toch als kapitalistisch blijven leven. Dat gaat eenvoudig niet. Men kan niet gelijktijdig trachte een machtsevenwicht te handhaven en gelijktijdig alles blijven doen, om eigen superioriteit te handhaven. Dergelijke dingen zijn eenvoudig strijdig met elkaar, al wil men dit kennelijk niet inzien. Het gevolg is, dat overal steeds intenser wordende dreigingen ontstaan. Terwijl de grote landen aan de ene kant spreken over het vastleggen van een machtsevenwicht en zelfs een beperken van de bewapening, is men op het ogenblik in verschillende grote landen bezig wapens van een tamelijk onsmakelijke aard - bacteriologisch e.d. - te ontwerpen en alvast te vervaardigen. Dat is geheel in strijd met alles, wat men zegt te willen. Iedereen op de wereld beweert boven alles naar vrede te verlangen, maar niemand is bereid daarvoor ook maar iets op te offeren.

En godsdienstig zien wij al precies hetzelfde: de mensen willen allen nog wel een God erkennen, wannier die God nu maar zegt, dat alles wat zij doen, goed is. Dat maakt de zaak veel aangenamer, dan heeft men nog een officiële goedkeuring voor zijn daden ook. Maar, als de eisen van de godheid af zouden wijken van hetgeen gangbaar is, wat men begeerlijk, juist en voor zich nuttig acht, dan deugt opeens de godheid niet meer. Dan interpreteert de godsdienst de zaken wel anders. Hierdoor ontstaat een vreemd in feite huichelachtig respect voor "godsdienstige overtuigingen". U moogt in uw land bv. rustig dienstweigeren op godsdienstige gronden, maar zou u hetzelfde willen doen op zuiver humanitaire gronden, dan mag het niet. U moet onmenselijk zijn, maar moogt wel u op grond van hetgeen u ziet als gods bevel u tijdelijk als mens gedragen.

Wie de wereld goed beziet, zal het met mij eens zijn, dat het in vele gevallen eigenlijk een krankzinnige boel is geworden. Denk nu maar eens aan de reclame. Er wordt tegen sinterklaas voor pa een bijzonder mooie das voordelig aangeboden. Op het plaatje staat daar een schitterende, schaarsbeklede jongedame naast. Maar als je koopt krijg je voor je f 7,50 alleen de das, de jonge dame niet. Wat ik dan maar wil zien als een soort alternatieve surprise. Wanneer iemand u koffie wil verkopen, vertelt hij niet, dat zijn koffie zeer goed en toch goedkoop is, maar suggereert hij, dat het drinken van zijn koffie zo gezellig is voor het gezin, dat alle problemen daardoor worden opgelost, of desnoods probeert hij u duidelijk te maken, dat u met de aankoop van zijn product onderontwikkelde landen steunt, maar dat zijn product de prijs werkelijk waard is, vertelt hij u niet - misschien omdat hij liever niet liegt.

Neem de officiële voorlichting op het ogenblik: deze vertelt je alles, wat je officieel moet denken en geloven. En als je weet, wat je officieel moet geloven, weet je ook ongeveer, wat zeker niet waar zal zijn. Zelfs wanneer het om begrip gaat, moet je altijd weer tussen de regels door leren lezen. Overal spreekt men van evenwichten, terwijl er in feite voortdurend sprake is van een sterk verstoorde balans en vergeet men, dat de balans uiteindelijk toch weer in evenwicht zal moeten komen. Dit evenwicht zal ook ontstaan buiten de eigen wil en bestrevingen van de mensen om. In dit verband zijn in de komende tijd enkele factoren van belang. Allereerst de gevolgen, van direct of indirect door de natuur ontstane rampen. Hierdoor zullen heel wat landen in moeilijkheden komen. Maar deze rampen nemen vele verschillende vormen aan, zodat er evengoed sprake kan zijn van een mislukte oogst en grote hongersnood als van overstromingen. Maar dat begrijpt u ook wel. Terwijl een slechte oogst in vele landen het komende jaar een rol gaat spelen, zullen gelijktijdig overvloedige oogsten van bepaalde producten, die voor de wereldhandel van belang zijn, in andere landen de wereldhandel en de wereldmarktprijzen verstoren. In meen, dat dit o.m. in het zuiden van de Usa, bepaalde Zuid - Amerikaanse staten een rol zal spelen, maar andere landen als bv. Indonesië zullen hierdoor een economische klap mee krijgen. De inwerkingen in de natuur beïnvloeden dus gelijktijdig de menselijke economie

en decimeren in bepaalde streken de bevolking. Vanuit menselijk standpunt gezien is dit allesbehalve prettig, maar gelijktijdig is dit voor het herwinnen van een zeker evenwicht op de wereld onvermijdelijk. Want hierdoor worden spanningen, die zich intermenselijk hebben opgebouwd, afgeleid in andere richtingen en zelfs grotendeels tijdelijk afgereageerd.

De kernvraag lijkt mij te zijn: wat kun je als mens je nog permitteren in deze dagen zonder gelijktijdig een evenwicht te verstoren, dat ten koste van alles zal moeten worden gehandhaafd. Kennelijk veel minder, dan men zou willen. In dit verband herinner ik u nogmaals aan onze prognosen, waarin wij reeds aan het begin van 1970 hebben gesteld, dat aan het einde van het jaar vele concerns in moeilijkheden zouden komen. Wij hebben gesteld, dat er aan het einde van 1970 en in het daaropvolgende jaar zeer vele beperkingen zouden ontstaan. Ondertussen is dit reeds gebeurd. U hebt op de beurs daarvan wel het een en ander kunnen bemerken en ik meen, dat o.a. uw Philips bij enkele dalingen betrokken is geweest. Er zijn echter vele andere fondsen, die hieronder te lijden hebben gehad en zich veel moeizamer zullen herstellen. Dit lijkt een beurskwesitie zonder meer te zijn, maar in feite is er heel iets anders aan de hand.

In vele landen zijn voor de industrieën omstandigheden ontstaan, waardoor het voor hen moeilijk zal zijn, hun productie verder uit te breiden. Maar die uitbreiding is gelijktijdig noodzakelijk, daar een steeds toenemende afzet ingecalculeerd werd bij het winstprincipe, terwijl anderzijds politici deze uitbreidingen hebben ingecalculeerd bij hun politiek t.a.v. de loonvorming en werkgelegenheid. Het uitbreiden en opvoeren van productie gaat in vele landen al niet meer, omdat de revenuen te laag en de rentekosten voor uitbreidingen te hoog zijn geworden. De eisen van de arbeiders worden te zwaar voor vele bedrijven, ook al zullen de arbeiders zelf dit voorlopig nog wel niet willen geloven. De grote vraag is, hoe de mensen hierop zullen reageren. Bij rampen weet je het: mensen in nood laat je niet alleen staan, die help je. Maar wat zal er hier plaats gaan vinden? Steeds meer bedrijven zullen langzaam in moeilijkheden geraken. Afdelingen zullen worden afgestoten, bedrijven worden gesloten. Fusies lijken vaak tijdelijk een oplossing te bieden, maar blijken lang niet altijd een deugdelijk middel, om een zodanige stabiliteit te herwinnen, dat hierdoor een verdere groei van een bedrijf mogelijk wordt.

Wat zal er in dit verband gebeuren? Ik meen, dat men ook hier op hol zal slaan. Men zal proberen, particuliere bedrijven, die dus volgens een winstprincipe moeten opereren, door subsidies en staatsgegarandeerde leningen draaiende te houden. Waarbij men dan maar vergeet, dat je, door te subsidiëren niet alleen of in de eerste plaats een voortzetten van de werkzaamheden mogelijk maakt, maar ook en in de eerste plaats de gemeenschap bij laat dragen in het verwerven van een onverdiende rendementsvergoeding voor geleende gelden voor elke belegger. Wat onjuist mag heten, daar dit geldschaarste en hoge renten in feite bevordert. In landen, waarin de kapitaalkrachtigen het voor het zeggen hebben - en in de westerse landen is dit veelal zo - zal de neiging ontstaan, steeds zwaardere lasten te leggen op een steeds minder feitelijk verdienende bevolking om zo in de particuliere sector een zo groot mogelijk aantal arbeidsplaatsen ter beschikking te krijgen.

In landen, die op het ogenblik nog geen gevestigde economie hebben, of waarin de economie zeer labiel is, zullen wij zien, dat bedrijven overgaan aan de staat. Dit is natuurlijk een verstandiger oplossing, daar de staat dan van zichzelf kan bepalen, wat zij eventueel al dan niet op de producten zal willen toeleggen om arbeidsplaatsen te behouden, terwijl zij daarnaast de productie veel gemakkelijker zal kunnen aanpassen aan de werkelijke behoeften en afzetmogelijkheden. En daar het maken van winsten hier niet zonder meer noodzakelijk is, zal het ook eenvoudiger zijn de inrichting van het bedrijf ondanks geldschaarste enigszins modern te houden. Een dergelijke procedure om te komen tot een oplossing van grote moeilijkheden zullen wij in vele andere landen kunnen zien, wanneer de tijd een jaar of vijf gevorderd is. Dit niet alleen in Nederland, al zegt men vaak, dat men daar altijd enige jaren achterloopt. Maar altijd, wanneer oplossingen en vernieuwingen in strijd komen met kapitaalsaangelegenheden, moet men rekenen op een vertragingen in de toepassing van erkende oplossingen, die tussen de 6 en de 10 jaren ligt. Daar het proces, waarover wij spreken, in feite reeds ongeveer één jaar

aan de gang is, moeten wij dus over rond vijf jaren rekenen met een tijdelijk of voorgoed aan de staat komen van vele bedrijven.

Behalve in de Usa. Daar liggen de zaken veel moeilijker, ook al kampt men daar eveneens in de laatste tijd met een economische balans die geheel uit het evenwicht, is en kampt men daar met een nog veel sterkere toenemen van de werkeloosheid dan in West-Europa. Men is hier zozeer gebonden aan het winstprincipe, dat elke mogelijke poging, de staat langs directe weg de beheersing over een algehele overname van bedrijven mogelijk te maken, op grote weerstanden zal stuiten. Men heeft hier de problemen tot op heden opgelost, door bedrijven middels staatsorders zozeer aan de staat te binden, dat men een algehele zeggingschap over het rendement van het bedrijf heeft verworven en zo enigszins de productie kan bepalen en daarmee ook invloed heeft op het aantal beschikbare werkplaatsen. Het aantal voor een dergelijke benadering vatbare bedrijven is echter te gering, zodat men ook in dit deel van de wereld met toenemend grote moeilijkheden te kampen zal hebben.

Natuurlijk is het merendeel van de huidige problemen in productie en afzet door onderlinge samenwerking nog wel op te lossen. Maar hoe zullen de mensen reageren? De bedrijven zullen vast blijven houden aan hun winsten, de arbeiders op hun beurt zullen weigeren in hun eisen ook maar een enkele stap terug te doen, laat staan een vermindering van hun aandeel in de koek zullen willen aanvaarden. Hun opvatting is nog steeds: laten de kapitalisten maar betalen. Terwijl de kapitaalkrachtige mensen in toenemende mate zullen stellen, dat het geen zin heeft geld en goed ter beschikking van anderen te stellen zonder dat men hier zelf ook maar iets beter van wordt. Zij zullen hun gelden in toenemende mate onttrekken aan de invloed van de verschillende staten, door hun kapitaal en ondernemingen te concentreren op landen die in het goedkoop onderbrengen van dergelijke zaken gespecialiseerd zijn. In Europa zal dit zich voorlopig richten op Zwitserland, maar er zijn andere landen die dergelijke mogelijkheden bieden, als bijvoorbeeld Venezuela. De ietwat komische situatie, die hierdoor overal dreigt te ontstaan, betekent, dat men steeds anders zal moeten gaan handelen, dan men openlijk voorgeeft. Enerzijds zal men zeggen, trouw te zijn aan zijn ideaal. Men zal dit openlijk verheerlijken met een fanatisme en een orthodoxie die ontstellend zijn, terwijl men aan de andere kant feitelijk en opportunistisch meegaat met de meest winstgevende mogelijkheden.

Ook in de kerken zullen wij iets dergelijks te zien krijgen, naar ik meen. Ook hier heersen, zoals u weet, grote spanningen, en wat een kerk in deze dagen wel kan dragen, het is zeker geen reformatie of splitsing. Indien in deze jaren een splitsing binnen een kerkelijke structuur plaats zou vinden, is de kans namelijk zeer groot, dat deze zich steeds verder voortzet, tot uiteindelijk slechts een reeks van zich onafhankelijk gevoelende parochies of gemeenten overblijft. Waarmede alle gezaghebbers hun zeggingschap verloren zouden hebben. En iets dergelijks is voor hen natuurlijk niet te tolereren. Daarom zullen de kerken enerzijds orthodox blijven verkondigen, dat de enig juiste leer, de leer is en de uitleg van de leer, die men reeds zolang heeft gekend, terwijl men gelijktijdig datgene doet, wat praktisch is en de gelovigen de lust tot weglopen ontnemt. Het zal voorlopig wel niet zover komen, dat men op de kansel alle geboortebeperving zal afwijzen, terwijl aan de andere kant geestelijke en religieuzen van de groep de gelovigen de pil uitreiken en desnoods bepaalde automaten zelfs op de bijzondere scholen doen ophangen. Zover is het nog niet en als het zover komt, zo verzeker ik u, dat de doosjes in die automaten van een heiligenprentje voorzien zullen worden. Nogmaals: dit verwachten wij voorlopig niet, maar het kan dienen om een voorbeeld te geven van de strijdigheden in prediking en actie, die ook nu reeds bestaan.

Ook op geestelijk gebied zien wij steeds weer mensen die beweren zeker te zijn van alles, wat zij verkondigen, terwijl hun handelingen voortdurend in tegenspraak zijn met hun beweringen en theorieën. De mens leeft nu eenmaal ook geestelijk en in deze dagen gaan meer en meer mensen ook beseffen, dat er werkelijk zoiets als geesten, geestelijke werkingen en werelden, moet bestaan. Steeds meer mensen zijn, zich ervan bewust, dat er in het leven belangrijkere dingen moeten zijn dan de vraag hoeveel loon men zal kunnen incasseren. Maar diezelfde

mensen zijn gevangen in een maatschappelijk systeem, dat alle meer geestelijke en meer onzelfzuchtige benaderingen van het bestaan pleegt te bestraffen. Het gevolg is, dat de uiterlijke praktijk en benadering van problemen nog langere tijd geheel materialistisch zal blijven, terwijl voor de innerlijke mens denkwijzen en behoeften gaan ontstaan, die vanuit een materialistisch standpunt eigenlijk irreëel zijn. Het gevolg is, dat steeds meer mensen onbetrouwbaar worden, wat hun woorden en handelingen betreft.

Wij zien, dat mensen, op grond van hun theorieën, een bepaalde plaats in het leven weten te bereiken en dan, zodra zij daar zetelen, geheel tegen hun theorieën in, eraan handelen. Wat dit betreft hoeft men alleen maar naar de verschillende parlementen op de wereld te kijken, om vele treffende voorbeelden hiervan te vinden. Hier geldt reeds langere tijd: mijn mond zegt het een, mijn hand doet het andere. Dergelijke mensen komen met zichzelf in strijd. Er komt dan ook een ogenblik, dat bij dergelijke mensen een werkelijkheidsvervreemding optreedt. Dat is dezelfde werkelijkheidsvervreemding welke optreedt bij een werknemer, die uitgaat van het standpunt: zolang ik werk, zal ik steeds meer gaan verdienen en dan zal ik ook steeds meer werkelijk verdienen, dit is mijn recht. Een dergelijk iemand draaft door en wanneer hij niet krijgt, wat hij wenst, staakt hij, eist 400 gulden schoon of – in het komende jaar - 7 %, uitgaande van het denkbeeld, dat, waar zijn loon is, ook nog veel meer moet zijn. Zo iemand ondermijnt zijn eigen bestaansmogelijkheden en vernietigt op de duur zichzelf. Want hij komt gelijktijdig te staan tegenover een steeds groeiende arbeidsreserve, een steeds minder grote vastheid van betrekking en bovendien een steeds afnemende steun van welwillendheid van de gemeenschap tegenover degenen, die geen werk hebben.

Een verkeerd samenvoegen van begrippen voert bij dergelijke mensen vaak tot een soort innerlijke gespletenheid. De arbeider voelt bv. wel degelijk aan, dat solidariteit voor hem veel belangrijker is dan al het andere en dat dit zeker niet noodzakelijk in verband hoeft te staan met de centen. Hij voelt wel degelijk, dat solidariteit hoofdzakelijk te maken heeft met de wijze, waarop men leeft. Maar hij is hiertoe kennelijk niet zonder meer in staat en komt zo pas tot enige solidariteit wanneer het gaat om geld.

Zo zijn er mensen, die uit eigen ervaring weten, dat er een geest bestaat, dat er een hiernamaals is en dat er een reeks geestelijke werelden bestaat. Dergelijke mensen spreken wel over een leven, dat hiermede rekening houdt, maar in zaken kunnen zij er eenvoudig niet toe komen. Anderen zijn vroom en esoterisch, zolang zij gezamenlijk in de loge zitten. Maar zodra zij buiten komen, is hun gedrag toch wel heel anders. Zij zijn nu eenmaal advocaat, zo stellen zij, dus moet je zaken nemen, waaraan je wat kunt verdienen. En wanneer een zaak niet geheel rechtvaardig is, zo moet je als advocaat dan maar bedenken, dat eenieder recht heeft op verdediging, en wanneer je eenmaal een zaak in handen moet nemen, is het beter die zaak ook maar te winnen. Zelfs wanneer je in feite daardoor medewerkt aan het totstandkomen van een daadwerkelijk onrecht. Zo zijn er mensen, die edel denken en iets voor de lijdende mensheid willen doen en daarom dokter worden. Maar wat later blijkt dan, dat zij dit alleen willen doen tegen voldoende betaling in met beperkte werkuren. Want, zo zeggen zij, het is een vermoeiend en verantwoordelijk werk. Daarom willen zij er ook een paar malen per jaar eens even "werkelijk uit" zijn. En nog wat later blijkt men zich opeens te willen specialiseren, omdat je dan meer kunt verdienen. Wat enigszins strijdig is met het mooie ideaal de mensen te helpen. En dergelijke tegenstrijdigheden gaan in uw maatschappij, zowel als in de mensen, zelf een steeds grotere rol spelen.

De verdeeldheid in de mensheid neemt verder toe naarmate eigenschappen, die nu paranormaal heten en vroeger misschien werden beschouwd als een goddelijke beïnvloeding, een grotere rol gaan spelen bij meer mensen. Wat kan daaruit dan niet voortkomen? Het wordt waarschijnlijk een zaak van buigen of breken. En daar een mens nu eenmaal het gemakkelijkste verder gaat langs het spoor dat hij reeds heeft getrokken, kunnen wij er wel zeker van zijn, dat wij met grote absurditeiten op elk terrein geconfronteerd zullen worden. Om voorbeelden te noemen: Arbeiders, die een zaak, die reeds in moeilijkheden verkeert rustig middels een staking nog een

loonsverhoging proberen af te dwingen en dan nog zeer verontwaardigd zijn, wanneer de zaak als het duidelijke gevolg hiervan failliet gaat. Dit is reeds voorgekomen en zal nog veel meer voorkomen. Vreemde reacties kunnen verwacht worden van mensen, die in feite een gemeenschap exploiteren, terwijl zij gelijktijdig innerlijk het gevoel hebben een dienende functie te moeten bekleden. Ik denk als gevolg hiervan vreemde gebeurtenissen bij bepaalde banken en verzekeringsbedrijven. Vele mensen worden bedreigd door hun innerlijke tegenstrijdigheden. Zij voelen aan met hun houding of handelingen ongelijk te hebben en zijn juist daarom bereid hun gelijk aan eenieder, ook aan zichzelf, te bewijzen door steeds weer tot het uiterste te gaan. De innerlijke verdeeldheden bij steeds meer mensen zullen ertoe voeren, dat de komende tijd een toenemende reeks van excessen op elk gebied kenbaar zal worden. Zo ook bij de vernieuwers.

Progressieve mensen zijn over het algemeen prettige mensen, omdat zij geneigd zijn het nieuwe te bezien en het oude, waarop zij zich baseren, inderdaad alleen maar als basis blijven beschouwen, dit lijkt mij voor de mens de enig juiste wijze om in besef en levenswaarden verder te groeien. Maar progressiviteit is in uw dagen minder een geaardheid dan wel een mode. Vele progressieven van uw dagen bijten zich al evenzeer als anderen vast in hun theorieën en willen hun theorieën ten koste van alles in de wereld beproefd zien, ofschoon zijzelf veelal op een geheel andere wijze leven, dan bij hun theorieën past. Het is natuurlijk waanzin dat iemand als kunstenaar verkondigt, dat alleen een anarchie een juist leven mogelijk zal maken en daarom alle regels en wetten tracht te schenden, of, wat nog vaker voorkomt, anderen hiertoe tracht te bewegen, terwijl hij gelijktijdig voor de contraprestatie werkt en protesteert tegen de slechte sociale werkomstandigheden en mogelijkheden van de kunstenaar.

De mensen zouden moeten begrijpen, dat je niet aan de ene kant de maatschappij kunt zien als iets wat verplicht is je te helpen, en aan de andere kant die maatschappij kunt proberen te vernietigen. Wanneer je je baseert op je rechten in een maatschappij en gelijktijdig die maatschappij ten onder wilt brengen, tast je ook het eigen levensbereik, de eigen rechten en levensmogelijkheden aan. De mensen zullen moeten leren dit in te zien. Doen zij dit niet, dan zullen zij zich gemakkelijker tot excessen laten brengen, om zo de tweeledigheid van eigen leven en denken, die zij innerlijk wel gevoelen, te kunnen overschreeuwen. Het is duidelijk, dat ook maatschappelijk zo steeds grotere spanningen zullen ontstaan. En daarbij zal het ook een zaak worden van buigen of breken. Buigen valt menigeen zwaar, zodat het merendeel van de betrokkenen wel onder de spanning zal breken.

Vele ouderen vooral zullen met mij uitroepen, dat de wereld op hol is geslagen. Zij bedoelen dit dan veel eenzijdiger dan ik dit doe maar ik kan mij hun standpunten toch wel voorstellen. Wanneer je als goed Nederlands gereformeerd gelovige moet ontdekken, dat wanneer je je kerkje binnenstapt, en moet ontdekken dat de trage gezangen plaats hebben moeten maken voor de overigens vrome uiting van beatband met soul songs, dan kan ik mij voorstellen dat je een halve beroerte krijgt, zeker wanneer later de dominee op de kansel ook nog meeswingt. En wanneer de pastoor ook al met de begeleiding van een beatband bezig is, en dan bovendien nog een mis op staat te dragen, waarvan je haast niets meer herkent, dan kan ik mij wel degelijk voorstellen dat je als oudere redding gaat zoeken bij Michael en zijn legioenen, al haalt dat ook al niet veel meer uit. Er komt voor dergelijke mensen steeds weer een ogenblik waarop zij het niet meer kunnen aanvaarden. Dan zeggen zij: die rommel de kerk uit, of ik de kerk uit. Dan komt er een ogenblik dat men genoeg krijgt vann al die formulieren en eenvoudig zegt: laat ze barsten met hun voorschriftjes en subsidietjes. Wij zullen ons eigen zin doen en het dan zelf wel betalen.

Mensen zullen steeds meer met tegenstellingen geconfronteerd worden, waartussen geen compromis meer mogelijk is. En zoals u weet, is het compromis eigenlijk het fundament van de samenleving, zoals die nu bestaat. Wat men allereerst in dit verband zal moeten gaan beseffen, is wel het feit, dat een compromis tussen verschillende vormen van actie wel degelijk mogelijk is, maar dat een dergelijke mogelijkheid niet bestaat t.a.v. persoonlijkheid en principe. Je bent

nu eenmaal of dit, of dat, en kunt jezelf niet zonder meer veranderen. Je kunt proberen, zoals zovelen doen, te beweren: ik ben nu wel dit, maar ik zal er een stukje van dat bij doen, maar daarmee verloochen je je eigen wezen en breng je je innerlijke vrede, zowel als je uiteindelijk succes in gevaar. Men dient te beseffen, dat men, wanneer men al te midden tegenstellingen moet leven, ook partij zal moeten kiezen. En wanneer je partij moet kiezen, moet je ook voor jezelf uit gaan maken wat verantwoord is en wat niet. Je kunt verantwoordelijkheid niet meer afschuiven of onnodig aan anderen delegeren en jezelf blijven en vrede behouden met jezelf. Aangezien rond 50 per 100 van de huidige wereldbevolking geneigd zal zijn, onder spanning een keuze voor eigen wezen en denken te doen, zo het zielloos volgen van anderen afwijzende, zijn grote conflicten binnen elke gemeenschap onvermijdbaar geworden. Wel zal dit kunnen voeren tot een aanmerkelijke versnelling van bewustwording voor velen.

Zó ver zal een dergelijke bewustwording kunnen gaan, dat zij de aanleiding wordt tot het ontwikkelen in de mens van vele tot nu toe als paranormaal beschouwde eigenschappen en gaven. Ook hierdoor zal de wereld weer wat meer op hol slaan. Want wat kun je als lijsttrekker, leider, fuhrer, nog doen wanneer een telepaat voortdurend weet, wat je gaat doen, wat je werkelijk daarbij denkt en bovendien daarbij nog in staat is dit aan anderen op overtuigende wijze voor te leggen. Zoals je in de handel of bij de exploitatie van een speelbank gaan mogelijkheden meer hebt wanneer helderzienden van tevoren weten welke fondsen de hoogte in zullen gaan of welk nummer uit zal komen. De mogelijkheid anderen te exploiteren neemt daarmee zodanig af dat vele instellingen van uw tijd niet meer verder zullen kunnen bestaan. Ook dit zal bijdragen tot de omwisseling van waarden, die nu reeds aan de gang is. Ik zeg uitdrukkelijk omwisseling, omdat ik meen, dat geen grotere veelzijdigheid hieruit zal ontstaan, maar dat alleen de nadruk veel sterker op de persoonlijke ontwikkelingen en waarden zal komen te liggen, dit met een verwaarlozing van de communale waarden die op het ogenblik zeer vaak primair worden gesteld.

Toch zal de nadruk op communaal belang door anderen nog tot uitersten worden opgejaagd. Men zal bv. de sociale voorzieningen willen uitbreiden en zowel de daarmee belaste openbare lichamen als de lasten ervan opjagen tot het ondragelijke. Het tragische hierbij is, dat veel ten onder zal gaan, omdat degenen, die zich nu met deze sociale trend bezighouden, bepaalde maatregelen niet nemen omdat zij werkelijk noodzakelijk zijn, maar alleen omdat zij menen, dat dit voor hen persoonlijk voordeel of aanzien met zich zal brengen. Een voorbeeld van de dwaasheden die hierdoor ontstaan vindt u in de toekenning van vakantiegeld aan AOW'ers. Dit was een mooi politiek succes. Dat de AOW'ers hierdoor nu geen kolengeld meer krijgen, vindt men kennelijk zo erg niet. Men spaart zo heel wat geld en de zaak van die kolen vergeet men wel weer, maar je kunt altijd je erop beroemen dat dankzij jouw groep de ouden van dagen voortaan vakantiegeld zullen ontvangen. Iemand die zelf AOW krijgt zal het misschien wel niet vergeten, maar och, men neemt aan, dat die oudjes wel zoet thuis zullen blijven, desnoods in de kou. Daar heb je dan toch geen last van.

Er is nog een andere kant aan een dergelijke ontwikkeling. Wanneer je alles steeds meer gaat versocialiseren, zal je ook een steeds groeiend en machtiger staatsapparaat moeten hebben. Dit machtsapparaat moet ook in staat zijn om op niet te opvallende wijze terreur uit te oefenen. Want hoe vreemd het u misschien in de oren klinkt, een werkelijk geheel gesocialiseerde staat kun je zonder terreur niet langere tijd in stand houden. De doorsnee mens is misschien nog wel sociaalvoelend, maar is toch ook wel graag degene die zijn eigen portie welvaart en inkomen beheert. In landen, waarin nog vele ontwikkelingsmogelijkheden bestaan, is het mogelijk langere tijd een gesocialiseerde maatschappij te handhaven zonder veel moeite, daar de vooruitgang alle protesten smoort. Is eenmaal echter een zeker peil van ontwikkeling bereikt, zal men het sociale systeem alleen nog kunnen handhaven door het onderdrukken van persoonlijke initiatieven. Dergelijke initiatieven zijn er altijd weer in ruime mate te vinden. Zij wijken echter af van het gangbare systeem en bedreigen zo de zekerheid van dit systeem – alle sociale waarden die het hen bracht.

U hoort hier waarschijnlijk veel over de opstandigheid van schrijvers in Sovjetrusland. Schrijvers zijn in nietwaar? Het zijn culturele figuren en daarom voor het nieuws in het Westen heel wat meer waard dan die vreemde meneer die afval van een staatsfabriek in Rusland wist los te krijgen en daarop een bloeiende zwarte pettenindustrie had opgebouwd. Niet dat de petten zwart waren, maar zijn gehele productie werd verhandeld over de zwarte markt. Deze heer is meerdere malen multimillionair geworden in Moskou. U heeft er waarschijnlijk niet veel over gehoord, toen deze man werd veroordeeld. En toch geschiedde dit m.i. ten onrechte: de man gebruikte rommel die anders zou worden weggegooid. Zijn werkelijke zonde lag in het feit, dat hij mensen in dienst had genomen voor zijn fabriekje en bovenal, dat het hem en zijn mensen heel wat beter ging dan de arbeiders in de staatsfabrieken. Dit kon natuurlijk niet worden getolereerd. Zijn veroordeling bevatte dan ook onder meer "het bewezen feit, dat beklaagde zich bezig had gehouden met werkzaamheden, die schadelijk waren voor de staat." Hetgeen onrechtvaardig is, daar degene, die de staat werkelijke geschaad had, volgens mij, de directeur van de fabriek was, die deze textielstukken als afval weg had laten werpen. Zij waren kennelijk geen afval, daar er nog petten van konden worden gemaakt. Maar de directeur is getrouw aan de bestaande orde en houdt zich aan zijn voorschriften. Het is dus ondenkbaar, dat hij om een dergelijke reden schuldig zou worden bevonden. Hij geniet een zekere onaantastbaarheid als deel van het apparaat.

In Nederland is het al net zo. In uw land bestaat een grote reeks sociale maatregelen. Die wil men natuurlijk handhaven, daar hierin te veel carrières werden opgebouwd. Daarom is het voor de staat noodzakelijk, dat alle mensen trouw en hard werken en vooral ook trouw en eerlijk belasting betalen. En als er mensen komen, die te handig de belastingen ontduiken, of weigeren te werken en te betalen, dan moet je ze eenvoudig grijpen. Want anders zouden er steeds meer mensen zich aan hun betalingsplicht gaan onttrekken. En dan zou men bij de staat wel eens zonder middelen kunnen zitten om te voldoen aan de aangepane sociale verplichtingen en ook de veel belangrijker bijkomende kosten niet meer kunnen betalen. Is de tegenstand groter dan je had verwacht, dan kun je met terreur misschien bereiken, wat je door overtuigen van de mensen niet meer mogelijk was.

De staat kan daarentegen op haar beloften enz. zonder meer terugkomen. Eens was de wegenbelasting een bestemmingsheffing en dus een speciaal fonds. Onder die voorwaarde ging men eens met een dergelijke heffing accoord. Maar de staat kan rustig besluiten, de wegen voortaan uit een gemeenschappelijke pot te betalen en de liggende gelden een andere bestemming te geven, zonder dat de betaler de kans krijgt, hiertegen in verweer te komen. Dat men tot deze en dergelijke handelingen komt, is te danken aan een soort vervilting in de ambtelijke sfeer. Dit scheidt namelijk een bijzondere mentaliteit. Ik verduidelijk met een voorbeeld: Er is een instantie met omschreven taak. Er is één enkel hoofd van de dienst. Maar hij heeft wat te veel aan zijn hoofd en trekt voor bepaalde delen van zijn taak deskundigen aan. Deze deskundigen ontwikkelen zich zodanig, dat zij een kader omvatten met hun werkzaamheden, dat verder gaat dan de oorspronkelijke taak van de instantie. Zij worden zelfstandig en trekken voordelen van de taak, die zij zichzelf hebben gegeven, trekken wederom deskundigen aan enz. enz. Dit betekent, dat er een overkoepelende instantie noodzakelijk is om het werk van de afdelingen te coördineren. Dit orgaan scheidt weer nieuwe en lang niet altijd duidelijke functies. Het eindresultaat is een gehele laag van leidinggevende figuren waaronder de gewone ambtenaar te lijden heeft, instellingen, die zozeer met anderen zijn vervlochten, dat het bijna niet meer mogelijk is de overbodigheden te separeren van het werkelijk noodzakelijke.

Het geheel berust op het feit, dat een functie wanneer die eenmaal is gecreëerd, de neiging heeft gezag aan zichzelf te trekken en zichzelf te continuer ongegeacht het nut daarvan. Dit herinnert u misschien aan de wet van Parkinson, die op humoristische, maar helaas juiste wijze de neiging tot uitbreiding op kantoren behandelt. Maar vervilting is nog iets anders: deze berust op het scheppen van elkander doorkruisende gezagsgebieden die zozeer met elkander verbonden zijn, dat het niet meer mogelijk is een enkel gezagsgebied op te heffen, zonder daarmee de

functionaliteit van alle andere gezagsgebieden sterk te schaden. Het gaat kort en goed om een doolhof van bevoegdheden en bekwaamheden, die zozeer vervlochten is, dat je aan de samenstelling alleen nog iets kunt doen door het geheel op te heffen. Wat in een maatschappij zoals de uwe niet zo gemakkelijk zal gaan, omdat er rekening moet worden gehouden met werkgelegenheid, rangen, dienstjaren, enz.

Een dergelijk proces voltrekt zich niet enkel in ambtelijke kringen, maar evenzeer in het bedrijfseven. Zelfs in de mens zelf speelt zich iets dergelijks af. De mens heeft een aantal denkbeelden, zoals geloof in god, begrippen omtrend menselijke waarden, en waardigheden, de geest, het doel van het leven, enz. Hij kan met deze begrippen niet zonder meer leven binnen de perken van de maatschappij waarin hij zich bevindt. De dingen moeten dus worden uitgelegd. Er ontstaan sub-regels en begrippen die tot doel hebben de wereld aanvaardbaar te maken, ondanks eigen overtuigingen. Zo ontstaat in de mens een warwinkel van in feite alleen zijn stoffelijke wereld en werkelijkheid rationaliserende idealen en regels. Zij hebben als doel de mens te laten leven in zijn wereld en functie, zonder zijn geloof en zelfrespectte verliezen. Ik zal proberen hiervan een voorbeeld te geven: men aanvaardt een geloof en volgens dit geloof zijn alle mensen gelijk. Maar, zo zeg ik, ik ben wat meer gelijk dan mijn buurman en die is weer heel wat meer gelijk dan bijvoorbeeld een neger. Want bij alle geloofsaanvaarding ten aanzien van de gelijkheid van de mens kan ik niet ontkomen aan het erkennen dat er toch wel degelijk verschillen bestaan. Een typische redenering komt dan uiteindelijk tot een verplichting goed te zijn voor de medemensen en beter naarmate zij minder gelijk zijn dan ik. Daarom is zoiemand dan veel beleefder tegen een neger dan tegen een blanke, maar voelt het als een brutaliteit, wanneer die neger zich dan op voet van gelijkheid tussen blanken durft bewegen.

Of men voelt zich verplicht Gods wetten na te komen en voegt aan de feitelijke wetten zoveel eigen interpretaties toe, dat men zich uiteindelijk alleen nog maar verplicht voelt er zorg voor te dragen, dat anderen hun verplichtingen tegenover God nakomen. Idealisten komen via allerhande rationalisaties vaak tot de overtuiging, dat het hun taak is anderen wakker te schudden, zodat die anderen zullen doen, wat nodig is, zonder te beseffen dat dit in vele gevallen de meest negatieve houding is, die men maar aan kan nemen. Maar neem een mens dergelijke rationalisaties af en hij blijkt mede zijn geloof, ideaal e.d. te verliezen. Het kan dus belangrijk zijn, een mens bewust te maken van zijn eigen en vaak onlogische handelwijzen, gebaseerd op zijn geloof, maar dan moet je ook een ander geloof, een andere levenshoud kunnen stellen tegenover hetgeen je hem ontnam. Maar dat moet dan een feit zijn en niet alleen een reeks holle frasen.

Logica is daarbij vaak van weinig nut. De mens zoekt een aanvaardbare rechtvaardiging voor zijn eigen gedragingen. Het gevolg is, dat het geloof in God, de geest, geestelijke waarden en alles, wat ook maar even boven de menselijke natuur uitgaat, eveneens vergiftigd wordt door de strijdigheid tussen de mens en zijn geloof. Ik kan niet zeggen, dat mijn God een god van liefde is en toch in haat leven, zonder mij, ondanks alle rationalisaties ergens voortdurend schuldig te gevoelen. Wil ik aan een dergelijk dilemma ontkomen, dan zal ik mijn begrip van God zodanig moeten wijzigen, dat hij in feite een wezen van haat is geworden en daarna het begrip liefde zozeer vervormen in mijn denken, dat ik gods haat liefde kan noemen. Zo kun je op de duur wel vrede vinden met jezelf, maar door de vervalsing van waarden werp je gelijktijdig alle mogelijkheden tot harmonie met een hogere wereld van je af. In een dergelijk geval zal men contacten met geesten en hogere entiteiten afwijzen, omdat zij wel zouden kunnen helpen, maar gelijktijdig de waarheid naar voren zouden kunnen brengen. Je zult de waarheid niet meer willen en kunnen horen, omdat die waarheid strijdig is met alles, wat je zelf als waarheid voorstelt of verkondigt. Blijf je je, zoals vaak gebeurt, innerlijk van je zelfbedrog bewust, dan word je neurotisch, psychotisch en uiteindelijk zelfs in de ogen van de medemensen heel burgelijk getikt.

Dit effect, neemt in uw dagen eveneens sterk toe. Wanneer u in uw wereld rond u kijkt, ziet u, dat uw wereld niet alleen economisch en politiek op hol is, dat de natuur zelf op hol schijnt te zijn, maar u zult geestelijke afwijkingen bij grotere groepen kunnen constateren, terwijl

irrationeel gedrag allerwege toeneemt. Gedragsafwijkingen komen zo vaak voor in uw wereld, dat je je bijna zou moeten afvragen, wie nu eigenlijk normaal is: de mens, die geestelijk werkelijk gezond is, of de mens, die eigenlijk mentaal en geestelijk ziek is. Soms zou je zelfs geneigd zijn hierop te antwoorden, dat de ziekelijken eigenlijk de normalen zijn, omdat een werkelijke geestelijke gezondheid maar een uitzondering schijnt te zijn.

Mijn eindstelling bij dit overzicht luidt dan ook: Ik veronderstel, dat het aantal door psychische afwijkingen te verklaren daden en misdrijven in het komende jaar een nieuw hoogtepunt zullen bereiken, en wel in het bijzonder in geweld tegen personen en zinloze vernietigingen van eigendommen. Ik ben ervan overtuigd, dat dit demonische elementen wakker zal kunnen maken, die op het ogenblik nog sluimeren of kunnen worden teruggehouden. Maar wanneer de mens zichzelf daaraan gaat overgeven, is er niemand, die hem kan beletten dit te doen... Ik ben ervan overtuigd, dat als gevolg hiervan op uw wereld grote conflicten en verliezen zullen ontstaan. Indien u dit onredelijk acht, raad ik u op te letten, hoe in de komende maanden alleen reeds door brandstichting grote schade ontstaat, terwijl vele malen aanvallen op personen zullen worden gepleegd om minimale redenen. Daarnaast zou u eens moeten letten op het aantal malen, dat ernstige schade wordt aangericht in bedrijven door mensen, die daar werken en van hun ongenoegen blij willen geven.

Uw wereld, vrienden, is druk bezig op hol te slaan. Degenen, die de wereld tot normaal terug zullen kunnen brengen, zijn de mensen zelf. Wanneer de mensen leren, nuchter en feitelijk te denken en toch de hogere waarden, die zij in zichzelf erkennen, tot uiting te brengen, zal de natuur vanzelf minder gevaarlijk worden en zullen ook andere evenwichten zich kunnen herstellen.

Wanneer de mens bereid is in de economie zijn winstprincipe prijs te geven voor een levensprincipe - een zelf goed kunnen leven en voor anderen een dergelijk leven mogelijk maken -, dan zijn de vele economische moeilijkheden, die de wereld nu overspoelen, zo uit de weg geruimd.

Wanneer men in de politiek eindelijk eens uit zou willen gaan van hetgeen men feitelijk doet en niet van hetgeen men meent, dat anderen graag zouden horen wat men zou doen, zo meen ik dat ook hierin een grondige verandering ten gunste zou komen en politiek weer eerlijker zou worden.

En wanneer de kerken eindelijk eens willen begrijpen, dat zij niet de instellingen zijn, waardoor God tot de mens kan komen, maar slechts een middel zijn voor de mens om zijn God te vinden, zullen zij misschien, niet meer zo erg over kleine procedurekwesties vallen, zich niet meer zozeer verzetten tegen stoffelijke ontwikkelingen, maar eerder meer gaan zoeken naar hetgeen de mens kan brengen tot het Hogere.

De oplossingen zijn betrekkelijk eenvoudig, maar voor de mens meestal te moeilijk; want aanvaardt men de oplossing, dan zal de mens ook toe moeten geven, dat zijn aangemeten grootheid, datgene wat hij voor zich aan belangrijkheid in elkaar heeft geknutseld, in feite niet bestaat. Hij zal niet meer zich op illusies kunnen beroepen, maar zal in de plaats daarvan moeten leven uit de zelfkennis, die hij omtrent zichzelf verwerven kan.

Ik meen, dat het nog een aantal jaren zal duren, voor met een dergelijke nieuwe benadering van leven en geloof een begin zal kunnen worden gemaakt. Ik ben ervan overtuigd, dat het komende jaar voor u heel wat moeilijkheden zal brengen en ben er evenzeer van overtuigd, dat alle excessen - indien u ze ziet voor wat zij werkelijk zijn: een uiting van een maatschappelijk ziek zijn - voor u de aanleiding kunnen zijn tot een steeds nuchterder gedrag en innerlijk beleven. Kunnen uw gedachten harmonisch blijven, ondanks wat er in de wereld geschiedt, dan kunt u zeker bijdragen tot het bereiken van een evenwichtigheid, die een groter deel van de mensen gaat omvatten en zo de nieuwe tijd naderbij brengt.

Uw problemen in de wereld zijn niet onoplosbaar, wanneer u maar leert het probleem van uw eigen mentaliteit op te lossen.

Heeft u commentaar?

Vraag: Kunt u het komende jaar voor ons nog wat meer in perioden indelen?

Antwoord: Met het onderwerp hangt het niet samen; maar ik wil een kleine schets u niet weigeren. Zeer grote moeilijkheden met economische achtergronden en enkele opzienbarende moordaanslagen zijn mogelijk vanaf half februari tot half maart. Ongeveer begin mei ontstaan tijdelijk grote internationale spanningen die echter, naar ik meen, snel kunnen worden opgelost. Daarnaast dienen wij in de maand mei zowel als van 23 januari tot eind februari rekening te houden met het optreden van natuurrampen. In de zomer, rond juni, dienen wij rekening te houden met sterke revolutionaire tendenzen, waarbij moord en doodslag in vele landen eveneens niet vermeden zal kunnen worden, omdat de mensen de straat optrekken. Er zijn dan gezagsconflicten van vaak ontstellende omvang, ook in landen, waar tot op heden het gezag onaangetast leek te blijven. In september verwachten wij een internationale crisis, onmiddellijk gevolgd, door een beurscrisis, die tot november duurt. Tussen 10 en 15 oktober is er een tendens voor branden. Volgens mij zullen in Zuid-Azië, Australië en waarschijnlijk ook nog elders als bv. Zuid-Amerika enorme branden ontstaan. Het merendeel van deze branden zal wel door mensen veroorzaakt zijn en soms ook bewust gewild zijn. Tegen het einde van het jaar zullen de mensen lusteloos en gedeprimeerd zijn. Winkeliers doen er dus goed aan, in 1971 maar bescheiden in te kopen voor sint en kerst. De tijd tussen kerst en nieuwjaar brengt vermoedelijk een reeks ontstellende mededelingen over oorlogshandelingen of rampen met oorlogstuig. Naar ik meen, vallen dergelijke dingen o.m. voor in de Oostbloklanden, terwijl iets dergelijk ook in de Stille Oceaan schijnt voor te komen. Hier hebt u dus enkele fasen, uitgedrukt in mogelijke feiten. Het gehele volgende jaar zal, volgens mij, overal worden gekenmerkt door conflicten tussen heersend gezag en groepen van de eigen bevolking. En dat zal zeker niet alleen een kwestie zijn van de jongeren. Ik zou mij voor kunnen stellen, dat zelfs ouden van dagen bereid zijn met de politiek op de vuist te gaan, omdat zij zich in hun rechten voelen aangetast.

Hopelijk is dit u voldoende. Zo, vrienden. Dat was dan ons actuele onderwerp, wat betekent, dat wij het gehad hebben over de toestanden op de wereld en de mensen. Ik weet, dat er veel mensen zijn, die een dergelijk onderwerp eigenlijk verveelt. Zij redeneren: wat moeten wij daar nu mee? Wij komen hier voor geestelijke lering. Geestelijke lering, mijne vrienden, kunt u nooit krijgen, tenzij u zelf u deze in de praktijk van uw leven eigen maakt. Indien u niet begrijpt, in welke wereld u leeft, welke ontwikkelingen daarin plaats zullen vinden, zult u geestelijk niet gemakkelijk verder kunnen komen. Want wereldvervreemding is gelijktijdig een werkelijkheidsvervreemding en als mens moet je leven in de menselijke werkelijkheid, om in de menselijke wereld datgene te bereiken, te beleven en te leren, wat voor u noodzakelijk is om in de geest werkelijk bewuster te kunnen worden. Vandaar, dat ik ben ingegaan op al deze punten, waarvan sommigen zeggen: had dat niet wat anders kunnen zijn? Vandaar ook, dat ik mijn betoog ga eindigen met iets, wat je een waarschuwing of een verzoek kunt noemen, zoals je zelf wilt.

Probeer de dingen steeds te aanvaarden, zoals zij zijn. Nu, op dit moment dus, zonder klachten omdat het vroeger anders was. En probeer vandaag het beste tot stand te brengen, wat u tot stand kunt brengen. Probeer hierbij zo sereen en harmonisch mogelijk te denken, zo weinig mogelijk afkeer en vijandschap in uzelf te gevoelen tegenover anderen. Zo bereikt u het harmonisch denken en streven, dat de werkelijke harmonie in de toekomst op aarde kan brengen. Zo bereikt u voor uzelf in de wereld een maximale bewustwording en wordt ook een maximaal levengeluk voor u bereikbaar.

Goedenavond.

ESOTERIE: WAT IS GOD?

Goedenavond, vrienden.

De vraag, wat God is, is in deze tijd langzaam maar zeker actueel geworden. En het is moeilijk om dergelijke niet-menselijk redelijk vastlegbare begrippen dan toch te beschouwen op een enigszins menselijk redelijke wijze.

De mens heeft de rede gekregen als werktuig om zichzelf te begrijpen en zijn wereld te begrijpen. De mens heeft zijn verstand ontwikkeld en zijn kennis vergroot om daarmee een meesterschap over de wereld, en hopelijk ook over zichzelf, uiteindelijk waar te maken.

Maar wat is dan God in deze wereld? De oude goden grepen onmiddellijk in. Zij zonden je vijanden op je pad, of verteerden ze door hemelvuur. Zij verdelgden hun vijanden en wisten hun vrienden te belonen. En wat doet God in deze dagen? Er is geen duidelijk kenbaar onderscheid tussen de belevingen van de godloochenaar en de belevingen van de trouwe dienaar van God. Er is weinig of geen verschil in de levens van de mensen, die alles zoeken in de menselijkheid van hun bestaan, en de anderen, die de zin voor alles willen zoeken op het bovennatuurlijke vlak. Wanneer ik u vanavond hierover enkele denkbeelden voorleg, zo moet u dezen werkelijk alleen zien als denkbeelden, beschouwen als uitgangspunten voor uw eigen beschouwingen en overwegingen.

In mijzelf is het onbekende. Hoe goed ik ook mijzelf tracht te kennen en te benaderen, altijd weer stuit ik op een geheimzinnig gebied, waarin de rede niet door kan dringen en toch voor mij steeds weer stimulanten geboren schijnen te worden, welke voortkomende uit het onbekende, die mijn gevoelens sterk beïnvloeden. Zo ben ik als mens; zo ben ik eveneens als een geest. Ik draag ergens het onbekende, het redelijk onkenbare in mij.

Dit onbekende kan ik gevoegelijk God noemen. Het is het grote onbekende levensprincipe, dat niet redelijk benaderbaar is en toch op vele wijzen voor ons aanvoelbaar is geworden. Een god in de (materiële) ruimte is niet goed denkbaar. Een god in die ruimte zou een verre ster kunnen zijn, of een zwijgende planeet, die eens op een dag gedwongen is ruimtevaarders op zich te ontvangen. Een geestelijke godheid, die enkel in ùw wereld leeft, is ook al niet meer zo heel erg aanvaardbaar, nu men zoveel weet over de krachten van de natuur en zoveel verschijnselen heeft leren terugbrengen tot hun werkelijke, zij het voor de mens niet onmiddellijk zichtbare oorzaak. Een vierdimensionaal wezen, dat t.a.v. uw wereld een soort god is zou misschien aanvaardbaarder zijn vanuit een technisch standpunt, maar is voor mij niet aanvaardbaar, omdat ook een dergelijk vierdimensionaal wezen in uw wereld zo nu en dan toch zou moeten ingrijpen en daarbij, hoe dan ook, kenbaar zou moeten worden.

Neen, een God, die je buiten jezelf zoekt, blijft altijd weer een soort fictie, een vaag droombeeld, waar je misschien naar toe kunt leven, maar aan de andere kant iets is, wat nooit een wezenlijke betekenis voor je kan hebben in de werelden, die buiten je liggen. Hij verwordt tot een voorstelling, die je in jezelf koestert, zonder dat hier tegenover enige werkelijke waarden in de wereld buiten je plegen te staan. Neen, God is volgens mij, eerst werkelijk, wanneer je hem erkent als een deel van je eigen wezen.

Maar is het dan nog belangrijk, hoe wij dit deel van ons eigen wezen noemen? Volgens mij is de naam van geen enkel belang en is de naam God, die men ook hieraan pleegt te geven, een naam, die de mensen in een ver verleden hebben gegeven aan het onbekende, dat zij hierdoor wilden beschrijven en nader tot zich brengen. Ook heden geldt dit volgens mij voor velen nog, zoals, volgens mij, ook nu nog velen geneigd zijn het onbekende als een bovennatuurlijke macht te beschouwen.

Ik ben deel van God. Dat is iets, wat voor mij aanvaardbaar is. In mij is, buiten al mijn geestelijk voorstellingsvermogen en al mijn menselijke of geestelijke kennis om, nog steeds een besef, dat goddelijk schijnt te zijn of een directe uiting van God kan zijn. Dit laatste zal menigeen verwerpen. Toch geloof ik, dat je uit zult moeten gaan van dit Grote, dat in jezelf is gelegen, wanneer je het begrip God wilt benaderen. Wij kunnen voor dit standpunt gelukkig ook in vele op de wereld, bekende, leringen enige ondersteuning vinden. Er zijn vele voorstellingen, waarvan ik slechts enkelen zal noemen

Zo is er het denkbeeld van de totale goddelijke wereld, een wereld van Licht, omgrensd door de wereld, die projecteert en wel "de maagd" wordt genoemd, waarbuiten dan weer de oerprojecties

van alle vormen in de schepping zo zouden ontstaan. Alles, wat bestaat in menselijke zin, is dan weer een projectie van die eeuwige werkelijkheid middels de oervorm en vertegenwoordigt in feite een weerspiegeling van de goddelijke kracht.

Elders horen wij een verhaal over een mensheid, die één geheel is. Eén enkele grote mens is het geheel van de mensheid, tot in een ogenblik van onachtzaamheid deze grote mens een deeltje van zichzelf prijsgeeft en verliest. Hierop valt deze ene oervormmens uiteen in de mensheid en deze zoekt nu terug naar de eenheid, die zij eens geweest is. Het denkbeeld is anders uitgedrukt, maar in feite ongeveer gelijk aan hetgeen in het eerste beeld werd uitgedrukt.

Dan kennen wij nog de leer van de godheid, die in alle dingen leeft, in alle dingen aanwezig is en alle dingen in stand houdt. Deze God is de enige werkelijkheid, daar alle wezens, die binnen deze godheid als afzonderlijke personae optreden in feite slechts delen zijn van deze ene grote Godheid. Volgens deze leer maakt het besef van deze eenheid met het geheel ook het bewustzijn, dat het deelwezen binnen het geheel bezit, tot een werkelijk deel van de totaliteit, waarmede ook het deelwezen binnen het geheel nu de totaliteit kan vertegenwoordigen en zo waarlijk God is.

Dan zijn er nog denkbeelden, die spreken van een in zichzelf niet persoonlijke kracht, die eens in de zoveel jaren alle leven en alle werelden op pleegt te sloppen in een grote nacht, waarin niets blijft bestaan, om, wanneer de dag aan gaat breken, het geheel weer uit te braken als een mogelijkheid. In deze leer horen wij ook van de mens, die zich zozeer is bewust geworden van zichzelf en het leven, dat, wanneer de nacht alle Lichten opneemt en doet doven, zijn persoonlijkheid en Licht voort blijven bestaan. Hij is dan gelijktijdig het eerste Licht van de nieuwe schepping en het laatste Licht van de oude. Wanneer er een einde komt aan de nacht van Brahman, is deze mens het, die tot Brahma, tot schepper, wordt, en vanuit zich de dag weer vult met een veelheid van werelden en schepselen.

Dit zijn enkele beelden, die ik met vele anderen zou kunnen aanvullen. Maar altijd weer klinkt in dergelijke leringen en verhalen de werkelijke eenheid van alle dingen door, dé werkelijke eenheid. Wij zijn verenigd in datgene, wat wij werkelijk zijn, altijd verbonden met elkander en kunnen nooit door welke oorzaak of kracht ook, ooit van het geheel afgescheiden worden. God is de kracht, die wij allen tesamen zijn, maar die wij alleen in het deel, dat wij zelf zijn van het geheel, ooit zullen kunnen benaderen en begrijpen.

Wanneer wij de waarheid omtrent de schepping weten, zo scheppen ook wij. En als wij deze waarheid niet beseffen, zo zeggen enkelen hierop voortgaande, gaan wij op in een soort "niet". Een ander stelt weer: eens zullen wij allen gelijkelijk bewust zijn van het geheel, waarvan wij een deel zijn op dit ogenblik. En ook dit is zeker een mogelijkheid. Maar als je zo redeneert, lijkt het mij eens te meer belangrijk, dat de mens zich leert concentreren op zijn innerlijke waarden, op de waarheden en krachten van de geest.

In welke tijd wij ook zoeken, in welke godsdienst wij trachten een inzicht te verwerven, altijd weer treffen wij de verwijzing naar de innerlijke mens aan als een zeer belangrijk punt. Zegt ook niet Jezus meerdere malen met nadruk: "Het koninkrijk Gods is in ulieden." Ook voor Jezus ligt dus kennelijk de werkelijkheid, waarop het aankomt, niet ergens buiten de mens, maar in de kern van zijn eigen wezen. In de mens ligt de goddelijke waarheid opgesloten. De wereld kan deze waarheid nooit openbaren. Alle uiterlijkheden zijn van weinig belang, tenzij zij de mens de mogelijkheid geven de verborgen waarden in eigen wezen te beseffen.

Maar dan is alle geloof ook een zuiver persoonlijke zaak. Dan is God misschien een vaag besef of een gevoel, dat ons voortstuwt, ja, bij een minder besef van eigen wezen misschien alleen maar de onerkende mogelijkheid, die ons langs onze wegen voortstuwt. Zeker blijft echter, dat deze God voor ons alleen, zoals hij in ons leeft, voor ons van belang kan zijn. Wij kunnen die

God nimmer waarlijk met een ander delen, want in elk wezen bestaan God slechts volgens het besef en de mogelijkheden van dit wezen.

Wanneer er een gemeenschappelijke godsverering bestaat en God wordt gedefinieerd, dan sterft onze werkelijke God vaak in de godsdienst, daar juist deze ons vaak vervreemdt van dat, wat wij innerlijk zijn. Wij moeten vanuit onszelf de waarheid vinden. Wij moeten vanuit onszelf zoeken naar de kracht, die - dat blijkt toch steeds weer, wanneer een gelovige werkelijk gelooft - de mogelijkheden van de mens zo aanmerkelijk vergroot.

Noem dit mijnentwege dan desnoods maar esoterie, maar vergeet niet dat de innerlijke erkenning eerst betekenis heeft, wanneer zij ons uiterlijk wezen en gedrag werkelijk beïnvloedt. Besef dat het gevoel van eenheid dat wij mogelijks in onszelf ontdekt hebben, eerst betekenis krijgt wanneer wij die eenheid zodanig sterk kunnen uitstralen naar al het andere, dat wij - zoals men soms van brahmaanse en ook wel van andere heiligen vertelt - langs de gifslang kunnen gaan zonder dat zij toeslaat, kunnen verkeren met de tijger als met het hert, omdat in de nabijheid van de waarlijk bewuste mens waarlijk vrede heerst. Misschien dat voor ons de openbaring van God vrede is, een vrede die in onszelf ontstaat en die wij overdragen, waar en hoe wij ook zijn.

Ik heb volgens u misschien bij dit alles te weinig gesproken over iets, wat in de christelijke leer een grote rol speelt: de liefde. "God heeft ons lief. God is liefde. De vader heeft u lief, enz. enz.". Zo luiden de spreuken, die men van belang pleegt te achten. Men zou mij terecht kunnen verwijten, dat ik hieraan geen aandacht heb getoond, indien het woord liefde belangrijk zou zijn zonder meer. Maar wat is liefde anders, dan de volledige aanvaarding, die ik ken als deel van God? Hoe zou ook Hij mij niet lief hebben in dat geval? Ik kan mij geen God voorstellen, die zichzelf haat. Ik meen, dat de liefde ingesloten is in het deel zijn van het geheel. Wat, zover ik dit na kan gaan, eens onze wereld en werkelijkheid zal worden.

Wanneer wij dus ooit een beroep willen doen op de Goddelijke kracht en de Goddelijke liefde, zo moeten wij geen beroep doen op dingen, die buiten ons zouden bestaan, maar op de dingen, die in ons leven. En zelfs, wanneer wij een beroep doen op andere wezens, op andere delen van het goddelijke geheel, die voor ons als persoonlijkheden bestaan, zo is dit beroep direct of indirect een contact met hetzelfde dat in ons is, dat wij God noemen. Wanneer u een geest te hulp roept en hij helpt u, is dit nog geen hulp op persoonlijke basis alleen. Dan is het een uitwisseling van kracht, die, hoe persoonlijk zij ook moge schijnen, gelijktijdig goddelijke kracht is.

Er is voor mij geen scheidslijn te vinden, geen grens tussen goed en kwaad, tussen wel-god en niet-god of tussen mens-minder-dan-mens en mens-meer-dan-mens. Ik geloof, dat die lijnen niet werkelijk bestaan, want ik heb ze nog nooit werkelijk gevonden. Alle onderscheid en begrenzing maken wij zelf. Als dit waar zou zijn - en ik geloof, dat het waar is - betekent dit, dat in allen, mens, geest, of stofje dat door de druk van de zon heen en weer wordt geblazen, God leeft. Het deze dingen in onszelf erkennen als een deel van een geheel, zij met ons verwant zullen zijn tot alle grenzen weg zullen vallen.

De openbaring van God is het wegvallen van een grens. Als God spreekt door een profeet, gebeurt precies hetzelfde als wanneer een geest spreekt door een medium; er is een binding tot stand gekomen, een grens weggefallen. Dan kan een mens in zijn medemens God erkennen, en hierdoor niet minder mens zijn, maar zich toch meer met al het andere verbonden voelen en zo zijn innerlijke God voor zich in de wereld waarmaken.

Goedenavond.

20 november 1970

